

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ЗА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ. ЛИЧНА ПОМОЩ.

С настоящия материал ще бъде направено кратко представяне на социалните услуги за хората с увреждания в България. Ще бъдат разгледани и възможностите за ползване на лична помощ.

I. КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВАТ СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ И ЗАЩО СА ТОЛКОВА ВАЖНИ ДНЕС?

Социалните услуги според Закона за социалните услуги (в сила от 1 юли 2020 г.) са дейности за подкрепа на лицата за:

1. превенция и/или преодоляване на социалното изключване;
2. реализиране на права;
3. подобряване качеството на живот.

Социалните услуги се основават на социална работа, индивидуален подход и индивидуална оценка на потребностите.

Социалните услуги са основен инструмент за подкрепа на човека с увреждания за компенсиране на дефицитите, предизвикани от увреждането, и за реализиране на потенциала му.

Те са от съществено значение за водене от хората с увреждания на независим и достоен живот, за активното им включване и преодоляване на съществуващи бариери в различни сфери на обществения живот.

Социални услуги е имало и преди 1990 г., но фокусът при тяхното създаване и функциониране е бил единствено върху увреждането и усилията са били насочени към полагане на грижи в специализирани институции. Тогава водещ е бил т.нар. „медицински модел“ на възприемане и отношение към хората с увреждания.

С преминаването към „социалния модел“ социалните услуги не са само грижи за хората с увреждания в конкретен център или дом или специализирана институция. Те вече са динамични и гъвкави дейности, които могат да се предоставят там, където е необходимо на човека с увреждания – в дома му, в училището, в болницата и т.н. Целта на услугите да позволят на хората с увреждания да поемат контрол върху собствения си живот, като част от общество, което е приобщаващо, достъпно и подкрепя правото на личен избор и свобода.

НОРМАТИВНА УРЕДБА НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

Социалните услуги са регламентирани в международни актове и в действащото национално законодателство.

1. Основните международни актове са:

- Основните международни актове са Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и Конвенцията на ООН за правата на детето;

----- www.activecitizensfund.bg -----

Конвенцията за правата на хората с увреждания е ратифицирана на 23.12.2010 г. от Европейския съюз, а на 26.01.2012 г. Народното събрание в България ратифицира Конвенцията и започна да се прилага и в България.

В Конвенцията се обръща специално внимание на социалните услуги и на тяхната роля за воденето от хората с увреждания на независим живот и за включване в общността.

Съгласно чл. 19 от международния акт държавите - страни признават правата на всички хора с увреждания да живеят в общността с възможности за избор, каквито имат всички останали хора и предприемат ефективни и подходящи мерки, така че хората с увреждания да бъдат подпомогнати за пълноценно упражняване на това тяхно право и за пълното им включване и участие в общността, включително чрез осигуряване на:

а) възможност за хората с увреждания да избират равноправно с всички останали местожителството си, къде и с кого да живеят, като не биват задължавани да живеят при конкретни условия;

б) достъп за хората с увреждания до набор от услуги в дома, в социални заведения и услуги за подкрепа в общността, в това число и достъп до лична помощ, каквато е необходима за подкрепа на ежедневието и участие в живота на общността, за да се избегне тяхната изолация и сегрегация;

в) равен достъп за хората с увреждания до всички обществени услуги и публични обекти по начин, съобразен с техните нужди.

2. От действащото национално законодателство основни актове са:

- Закон за социалните услуги и Правилника за прилагането му;
- Наредба за стандартите за заплащане на труда на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет;
- Тарифа за таксите за издаване и подновяване на лиценз за предоставяне на социални услуги;
- Тарифата за таксите за социалните услуги, финансирани от държавния бюджет;
- Устройствен правилник на Агенцията за качеството на социалните услуги;
- Закона за хората с увреждания и Правилника за прилагането му;
- Закон за социално подпомагане и Правилника за прилагането му;
- Закон за личната помощ;
- Закон за защита от дискриминация.

От посочените нормативни актове с основополагащо значение е сега действащият Закон за социалните услуги (в сила от 01.07.2020 г.).

Законът за социалните услуги отменя Глава IV „Социални услуги“ от Закона за социално подпомагане и Глава III и Глава IV, както и § 1, ал. 1, т. 15-46 от Допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане, в които до 01.07.2020 г. се съдържа основната нормативна уредба на социалните услуги.

КАКВИ СА ПРОБЛЕМИТЕ В ДОСЕГА ДЕЙСТВАЩИТЕ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ И ЗАЩО СЕ НАЛОЖИ НОВА УРЕДБА?

Във връзка с действащите по Закона за социално подпомагане услуги са констатирани следните проблеми:

1. Затруднен достъп до предоставяните социални услуги поради неравномерно териториално развитие на системата от социални услуги;
2. Липса на ефективно функционираща система за контрол върху качеството на предоставяните социални услуги;
3. Трудности и проблеми, произтичащи от липсата на механизми за гарантиране на по-висока степен на ефективност и ефикасност при управлението и предоставянето на социалните услуги.
4. Липса на адекватна информация относно потребностите за определен вид социални услуги по места.
5. Механизъм за определяне на размера на финансирането на различните видове социални услуги, който не отразява в достатъчна степен спецификата и конкретната стойност на даден тип социална услуга и най-вече на осъществяваните дейности, като финансирането се формира преди всичко по административен начин.
6. Неразвито публично-частното партньорство при разкриването и предоставянето на социалните услуги, а само с публични ресурси е трудно да се отговори на потребностите на всички нуждаещи се.
7. Липса на ефективност и качество на социалните услуги в процеса на протичане на деинституционализацията: а) прилагането на механистичен подход, който се изразява като преход към по-малки по своя размер институции, а не като преход към качествено нов метод на социална работа, базирана в една общност и среда; б) неадекватно базиране на предлаганите социални услуги в общността в населени места, където липсва необходимата инфраструктура за услуги, често липсва и необходимия капацитет и човешки ресурси, както и реална възможност за включване в живота на общността; в) ниско качество на предлаганите услуги, което се дължи не само на липсата на достатъчно подготвени кадри за социалната работа, не доброто взаимодействие с други системи, например здравната, но и на липсата на качествено ориентиран мониторинг, контрол и оценка на извършваните услуги с оглед на постигнатите резултати.
8. Предоставяните до момента социални услуги са унифицирани за цялата страна, като в незначителна степен следват съществуващите конкретни обществени потребности. Тази унификация не предполага, сама по себе си, пито общодостъпност, нито достатъчно гаранции за поддържането на единно качество на предлаганите услуги.
9. Представяване на социалните услуги по модел, който е определен чрез мястото за тяхното предоставяне. Този механизъм във все по-малка степен отговаря на динамиката на съвременните обществени отношения, съществените промени в демографската структура и спазването на правата на ползвателите на социални услуги.

ПРЕДСТАВЯНЕ НА ЗАКОНА ЗА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ. КАКВО НОВО ПРЕДЛАГА ЗАКОНЪТ СПРЯМО ЗАКОНА ЗА СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ?

В следващите точки ще бъдат представени основните положения на нормативния акт, както и сравнение между него и отменения Закон за социално подпомагане.

- Законът обединява в един нормативен акт предоставянето, ползването, планирането, финансирането, качеството, контрола и мониторинга на социалните услуги в България.
- Основните цели, които са изведени в Закона и които се реализират чрез съответните мерки, са: гарантиране на достъпност; качество; ефективност; интегрираност; и насърчаване на услугите и насърчаване на публично-частното партньорство при тяхното предоставяне. Промяната е в разбирането и дефиницията за социалните услуги, които вече не се разглеждат като места, а като дейности за превенция на социалното изключване; дейности за подкрепа за реализиране на основни права и дейности за подобряване на качеството на живот. Това, което отличава социалните услуги от другите услуги, е това, че социалната работа е изведена като техен основен компонент.
- За разлика от социалните услуги в Закона за социално подпомагане, в Закона за социалните услуги са разписани ясни принципи, въз основа на които се реализират услугите.
- Акцент е поставен върху ефективността на социалните услуги, за да може да се преодолее социалното изключване, да бъдат защитени правата и да се повиши качеството на живот.
- В Закона са разгледани и дефинирани видовете социални услуги, съобразно различни критерии, свързани с тяхната достъпност, групите лица, към които съответно се насочват. Една от най-важните класификации е по отношение на обхвата. По този начин услугите се делят на общодостъпни и специализирани услуги, като новото са именно общодостъпните услуги, които могат да се ползват от всички лица, като при тях отпада необходимостта от насочване, оценка и договор за ползване.
- Специализираните услуги се ползват от лица, които са в затруднение или са изложени на определен риск и затова тяхното предоставяне изисква насочване от дирекциите „Социално подпомагане“ или от общините.
- Улеснява се достъпът до социални услуги: в закона е залегнал нов ред за достъп до социалните услуги, при който се децентрализира насочването за ползване (към общините) с цел улесняване на нуждаещите се и намаляване на административната тежест. Предвиденият ред гарантира провеждане на предварителна оценка, която позволява нуждаещият се човек да получи информация за предлаганата подкрепа и да може да избере по свое желание къде да ползва услугата.

- Премахва се издаването на заповеди за настаняване в социални услуги, като насочването за ползването включва предоставяне на информация и консултиране с цел лицето да направи информиран избор на услуга и да му се даде предложение за подходяща услуга.

- Другото ново е, че се дава право на избор на лицата сами да избират доставчика на услугата, а не както беше досега в заповедта, съответно в направлението на дирекцията „Социално подпомагане“ да се определя и конкретният доставчик.

- С цел осигуряване на равен достъп до услуги на всички е предвидено планирането на социалните услуги на национално ниво чрез инструмента „Национална карта на социалните услуги“, която следва да се изготвя на база на анализ на потребностите на регионално ниво. Картата се приема от Министерски съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика. Националната карта на социалните услуги се актуализира:

1. след всяко преброяване на населението;
2. при промяна на критериите за определяне на услугите и на максималния брой на потребителите в картата, определени в Наредбата за планирането на социалните услуги;
3. при промяна на показателите по критериите за определяне на услугите и на максималния брой на потребителите в Националната карта на социалните услуги, определени в Наредбата за планирането на социалните услуги, въз основа на които е разработена картата;
4. при настъпване на сериозни непредвидени обстоятелства, водещи до значително увеличаване или намаляване на потребностите от определени услуги в някои общини и/или области.

- Единствено услугите, които са включени в тази национална карта на социалните услуги, е предвидено да бъдат финансирани от държавния бюджет. По този начин, освен равен достъп на територията на цялата страна, се осигурява ангажимент и дългосрочност в планирането и съответно ангажимент държавата да финансира тези услуги.

- Услугите, финансирани от държавния бюджет, се класифицират в три основни групи – три нива: услуги на общинско ниво, които ще задоволяват потребностите на населението от общината; услуги на областно ниво, които задоволяват потребностите на всички лица от общините на територията на областта; и услуги на областно ниво, които задоволяват потребностите на лицата от цялата страна.

- В Закона се определят не само лицата, които не заплащат такса при ползване на социални услуги, нещо, което в досегашната уредба предвижда, но се уреждат също така и социални услуги, които са безплатни за всички:

Освобождаване от заплащане на такси

Ползването на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, не се заплаща от:

1. лицата до 18-годишна възраст и до завършване на средно образование;
2. младежите от 18- до 21-годишна възраст, които до навършване на пълнолетие са ползвали резидентна грижа по реда на Закона за закрила на детето;
3. лицата, които нямат доходи и влогове.

----- www.activecitizensfund.bg -----

Социални услуги, за които не се заплаща такса:

Не се заплаща ползването на финансирани от държавния бюджет социални услуги за:

1. подкрепа за формиране на родителски умения;
2. консултиране и подкрепа на родители по въпросите на ранното детско развитие и отглеждането на деца;
3. превенция на изоставянето на деца и подкрепа на родители за реинтеграция по реда на Закона за закрила на детето;
4. ранна интервенция на уврежданията за деца;
5. спешно осигуряване на подкрепа в случай на кризисна ситуация - до отпадане на спешността;
6. подкрепа и осигуряване на подслон на лица, пострадали от домашно насилие, и на лица - жертви на трафик;
7. осигуряване на подслон на бездомни лица;
8. заместваща грижа до 14 календарни дни в годината за деца и лица с трайни увреждания с определени вид и степен на увреждане или степен на намалена работоспособност 90 и над 90 на сто и с определена чужда помощ и за деца, настанени извън семейството по реда на Закона за закрила на детето;
9. подкрепа и обучение на членове на семейството, които полагат грижа в домашна среда за лица с трайни увреждания и за лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, за което не получават възнаграждение или финансова помощ;
10. подкрепа и обучение на кандидати за осиновители и приемни семейства;
11. подкрепа на осиновители и на приемни семейства и на семейства на роднини и близки по Закона за закрила на детето;
12. мобилна превантивна общностна работа.

Всички дейности, които се извършват от доставчика на социална услуга, за информиране и за консултиране с цел оценка на потребностите и разработване на план за подкрепа не се заплащат от лицата.

Социалните услуги, финансирани от държавния бюджет, за които не се заплаща пълният размер на таксата от лицата, които ги ползват, се определят в правилника за прилагането на закона (чл. 75-77):

✓ Не се заплаща пълният размер на таксата за ползване на социални услуги, финансирани от държавния бюджет, когато:

1. лицата, които ползват социална услуга, са дарили недвижима собственост в полза на държавата или община с цел създаване, развитие или финансиране на социални услуги;
2. лицата, които ползват социална услуга, са младежи от 18- до 21-годишна възраст, които до навършване на пълнолетие са живели в места за подкрепа на деца с противоправно поведение;
3. лицата ползват социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа, финансирана от държавния бюджет - за таксите за ползване на социална услуга по чл. 15, т. 1, 2, 4, 5 или 6 от Закона за социалните услуги. Това са – информиране и консултиране;

----- www.activecitizensfund.bg -----

застъпничество и посредничество; терапия и рехабилитация; обучение за придобиване на умения; подкрепа за придобиване на трудови умения;

4. месечните доходи на лицата, които ползват социална услуга, са под определената за страната линия на бедност (**363 лв. за 2020 г. и 369 за 2021 г.**);

5. месечният размер на таксата/таксите за всички ползвани от лицата социални услуги е по-висок от месечния доход на лицето.

✓ В случаите по чл. 75, т. 4 и 5 (**това са месечните доходи на лицата, които ползват социална услуга, са под определената за страната линия на бедност; месечният размер на таксата/таксите за всички ползвани от лицата социални услуги е по-висок от месечния доход на лицето**) се дължи пълният размер на таксата за ползване на социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа, ако лицето, което я ползва:

1. има вземания, влогове, дялови участия и ценни книжа, чиято обща стойност надхвърля двукратния размер на месечната минимална работна заплата за страната;

2. има сключен договор за предоставяне на собственост срещу задължение за издръжка и/или гледане;

3. е прехвърлило срещу заплащане собствеността върху недвижим имот и/или идеални части от него през последните 5 години и общата стойност на сделките надвишава 15-кратния размер на месечната минимална работна заплата за страната за съответния период;

4. е прехвърлило чрез договор за дарение собствеността върху недвижим имот и/или идеални части от него през последните 5 години.

✓ Социалните услуги, финансирани от държавния бюджет, за които не се заплаща пълният размер на таксата от лицата, които ги ползват, са:

1. информиране, консултиране и обучение за реализиране на социални права и за развиване на умения, които се предоставят за срок, не по-дълъг от два месеца;

2. застъпничество и посредничество;

3. социалните услуги за подкрепа в случай на кризисна ситуация - след отпадане на спешността.

• Другото ново в Закона е регламентирането на интегрирания подход. Законът създава задължение за координирани действия между различните служби (здравни, социални, образователни, заетост) при идентифициране на потребности от подкрепа. Изисква се те да имат общи и съгласувани планове за човека, като не се принуждават близките да ходят от институция до институция и да се молят да си говорят помежду си какво точно да направят с човека. Въвеждат се интегрираните междусекторни услуги.

• Въвеждат се стандарти за качество, които са няколко вида: за организация и управление на услугата; за квалификация и професионално развитие на служителите, които осъществяват дейността по предоставяне; и стандарти за ефективност на услугата, с оглед постигнатите резултати за лицата, които я ползват в отговор на техните потребности.

• В Наредба за качеството на социалните услуги е предвидено да се определят стандартите за качество на социалните услуги, критериите за изпълнението им, основните принципи за разработване на доставчиците на програми за развитие на качеството на услугите, които предоставят, методите за извършване на мониторинг на качеството.

----- www.activecitizensfund.bg -----

- Другата мярка, която е предвидена в Закона, е създаване на Агенция за качество на социалните услуги като изпълнителна агенция към министъра на труда и социалната политика. Агенцията следва да извършва лицензирането; контролира спазването на Закона и на стандартите за качество; проверява за спазване на правата на потребителите на социални услуги; извършва мониторинг на ефективността на национално ниво и други, като изрично е предвидено, че новата агенция се създава в рамките на щатната численост на системата на Министерството на труда и социалната политика.
- Облекчава се режимът за създаване на услуги, които се финансират от държавния бюджет, като те ще се създават с решение на общинския съвет след предварително одобрение от Агенцията за социално подпомагане, която запазва определени функции по отношение на социалните услуги.
- Дават се повече възможности на общините по отношение на възлагането на услугите на частни доставчици, не само при хипотеза на създадена услуга каквато в момента имат възможност чрез конкурс да възложат изпълнението ѝ на частен доставчик, но и в хипотеза, в която общината не може да създаде сама услугата, може да възложи създаването ѝ от частен доставчик.
- Регламентирани са нови възможности за публично-частно партньорство като освен това, в тази посока се въвежда и смесено финансиране от държавния общински бюджет, възможност за осигуряване на такова финансиране и от физически, и юридически лица.
- Другото положение, което се въвежда със Закона, са правила за по-правилно определяне на стандартите за финансиране от държавния бюджет на социалните услуги. Единният стандарт или стандартът за финансиране на услугите, делегирани от държавата като дейности на общините, трябва вече да се съобразява с вида на социалната услуга, с начина на ползването ѝ, със средата за предоставяне, с групата потребители, с продължителността на предоставяне на услугата, стандартите за качество и изискванията за необходимите специалисти.
- Развита е идеята за доброволчеството, като изрично е уредена възможността за включване на доброволци при предоставяне на социални услуги.
- Въвежда се изискване за утвърждаване на етичен кодекс от министъра на труда и социалната политика на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги.
- Създават се и стандарти, по които да се определят възнагражденията на служителите, осъществяващи дейности по предоставяне на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет.

ОТГОВОРНИ ОРГАНИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

Органът, който определя държавната политика в областта на социалните услуги, е:

- Министерски съвет

Водещо при планирането, разработването, координирането, провеждането и контрола на дейностите по социалните услуги е Министерството на труда и социалната политика.

Освен това функции по реализирането на социалните услуги имат още:

- Агенцията за социално подпомагане;
- Агенцията за качеството на социалните услуги;
- Областни управители;
- Общинските съвети;
- Кметовете на общини;
- териториалните структури на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката, Министерството на вътрешните работи и други държавни органи;
- частните доставчици на социални услуги на територията на общината и областта;
- юридическите лица с нестопанска цел за общественополезна дейност;

В чл. 27 от Закона е предвидено създаването на Съвет по въпросите на социалните услуги към всяка община.

В Съвета се включват представители на:

- териториални структури на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката, Министерството на вътрешните работи и други държавни органи;
- частни доставчици на социални услуги на територията на общината и областта;
- юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност;
- лицата, ползващи социални услуги;
- висши училища, обучаващи социални работници на територията на общината и областта.

Съветът по въпросите на социалните услуги:

1. подпомага извършването на анализ на потребностите от социални услуги на общинско ниво и анализ на състоянието и ефективността на социалните услуги, които се предоставят на територията на общината;

2. разработва предложения за подобряване на качеството и ефективността на социалните услуги, които се предоставят на територията на общината;

----- www.activecitizensfund.bg -----

3. изпълнява и други функции, възложени от общинския съвет.

Съставът на съвета по въпросите на социалните услуги се определя с решение на общинския съвет по предложение на кмета на общината.

КОЙ ИМА ПРАВО НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ?

- Право на социални услуги има всяко лице, което се нуждае от подкрепа за превенция и/или преодоляване на социалното изключване, реализиране на права или подобряване на качеството му на живот, независимо от неговите възраст, здравно състояние, образование, доходи, социално и имуществено състояние.
- Всяко дете има право на социални услуги, съобразени с неговите най-добри интереси, възраст, физическо, здравно и психическо състояние, степен на развитие и индивидуални потребности.
- При предоставянето на социални услуги лицата, които ги ползват, имат правото да изразяват свободно мнението си за начина на предоставяне и ефективността на услугите, възможностите за подобряване на качеството им и за всички въпроси, които имат отношение към техните права и интереси при ползване на социалните услуги.
- Ползването на социални услуги за резидентна грижа се допуска само в случай че са изчерпани възможностите за подкрепа на лицата чрез социални услуги в домашна среда и в общността.
- Социални услуги се ползват задължително само по разпореждане на съда и само в случаите, определени в закон.
- Не се допуска задължително ползване на социални услуги за резидентна грижа от пълнолетни лица.

ВИДОВЕ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ – ОСНОВНИ ГРУПИ

В Закона за социалните услуги е предвидено различно групиране на социалните услуги по различни критерии.

- Според обхвата социалните услуги са **общодостъпни и специализирани**.

Общодостъпните са:

1. информиране, консултиране и обучение за реализиране на социални права и за развиване на умения, които се предоставят за срок, не по-дълъг от два месеца;
2. мобилна превантивна общностна работа.

Специализирани социални услуги са услугите, които се предоставят при:

1. настъпването на определен риск за живота, здравето, качеството на живот или развитието на лицето;
2. необходимост да бъде удовлетворена специфична потребност на определена група лица.

- **Важно е разделението по видовете дейности. Това са:**

1. информирание и консултиране;
2. застъпничество и посредничество;
3. общностна работа;
4. терапия и рехабилитация;
5. обучение за придобиване на умения;
6. подкрепа за придобиване на трудови умения;
7. дневна грижа;
8. резидентна грижа;
9. осигуряване на подслон;
10. асистентска подкрепа.

- **Друго важно групиране е съобразно продължителност на ползването на социални услуги:**

Срокът за предоставяне на социалните услуги се определя в зависимост от индивидуалната оценка на потребностите от подкрепа на лицето и резултатите за потребителя, които се цели да се постигнат.

Ползването на социалните услуги може да е:

1. краткосрочно - за срок до шест месеца;
2. средносрочно - за срок до една година;
3. дългосрочно - за срок от една до три години.

- **В зависимост от начина на ползване социалните услуги могат да са:**

1. почасови;
2. полудневни;
3. целодневни;
4. денонощни.

- **В зависимост от средата, в която се предоставят, социалните услуги са:**

1. услуги в домашна среда;
2. услуги в специализирана среда;
3. услуги, които се предоставят мобилно.

Като:

- Резидентната грижа се предоставя само в специализирана среда.
- Асистентската подкрепа се предоставя в зависимост от личните нужди на лицата, като не се ограничава само до тяхната домашна среда.

-
- Всички социални услуги могат да се предоставят и мобилно, когато това не противоречи на стандартите за качество, определени в Наредбата за качеството на социалните услуги, и когато за предоставянето им не се изисква създаване на специализирана среда.
- Социални услуги по чл. 15, т. 1 - 5 (информирание и консултиране; застъпничество и посредничество; общностна работа; терапия и рехабилитация; обучение за придобиване на умения) могат да се предоставят мобилно и във:

1. лечебни заведения;
1. лечебни заведения;
2. институции в системата на предучилищното и училищното образование;
3. детски ясли;
4. места за подкрепа на деца с противоправно поведение;
5. центрове за лица, търсещи и/или получили международна закрила.

КАК СЕ ПОЛЗВАТ СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ? ОБЩА ПРОЦЕДУРА.

- Съществено за предвидените социални услуги по новия Закон за социалните услуги е, че за някои от тях се изисква насочване от Дирекция „Социално подпомагане“ или от общината, а за други – не се изисква.
- Според нормативния акт за ползване на общодостъпните социални услуги (**информирание, консултиране и обучение за реализиране на социални права и за развиване на умения, които се предоставят за срок, не по-дълъг от два месеца; мобилна превантивна общностна работа**) не се изисква насочване, извършване на оценка на потребностите и изготвяне на индивидуален план за подкрепа, както и сключване на договор. Те се предоставят от избрания от човека с увреждане доставчик на социалната услуга по определени от него общи условия.
- Насочване не е необходимо и при ползване от хората с увреждания на социални услуги въз основа на направление, издадено от дирекцията „Социално подпомагане“ след извършването на индивидуалната оценка на потребностите по Закона за хората с увреждания.
- В тези случаи човекът с увреждане директно представя на ръководителя на социалната услуга, финансирана от държавния бюджет и предоставяна от избрания от лицето доставчик, издаденото му направление за предоставяне на социални услуги и изготвената му индивидуална оценка на потребностите по Закона за хората с увреждания. Впоследствие от доставчика на социалната услуга е необходимо да бъде извършена оценка на потребностите, както и да бъде изготвен индивидуален план за подкрепа. В случай на съгласие между страните въз основа на оценката и плана се сключва договор за предоставяне на избраната услуга.
- При частните доставчици също не се изисква насочване. Там желаещите да ползват социални услуги, които не се финансират от държавния и/или общинския бюджет, заявяват желанието си директно пред избрания от тях частен доставчик на социални услуги.
- Частните доставчици на социални услуги са длъжни:

----- www.activecitizensfund.bg -----

1. да предоставят информацията и да консултират обърналите се към тях относно желаната услуга в достъпен за него формат и посредством средства и технологии, улесняващи разбирането на информацията;

2. да водят регистър на заявените желания за ползване на предоставяните от тях социални услуги.

- В случай че нуждаещият се е в кризисна ситуация, пострадало от домашно насилие, или жертва на трафик, частният доставчик незабавно уведомява дирекция "Социално подпомагане" по местонахождение на предоставяната от него социална услуга за извършване на насочване, а при непосредствена опасност за живота на лицата уведомява органите на Министерството на вътрешните работи.

- Лицата без гражданство и лицата, търсещи международна закрила, които не могат по обективни причини да удостоверят настоящ адрес, както и бездомните лица и лицата, които поради здравословни и/или психични проблеми не могат да удостоверят настоящ адрес, се насочват от дирекция "Социално подпомагане" или от общината по мястото на пребиваването им.

ПОЛЗВАНЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ С НАСОЧВАНЕ. КАК СЕ ИЗВЪРШВА НАСОЧВАНЕТО?

✓ Насочването за ползване на социални услуги включва:

1. информиране на лицата относно съществуващите социални услуги, които имат право да ползват, условията и сроковете за тяхното ползване;

2. информиране на лицата относно условията за заплащане и пълно и частично освобождаване от заплащане на такса за ползване на социални услуги;

3. извършване на предварителна оценка на потребностите от социални услуги, която съдържа предложение за подходящите социални услуги, които лицето има право да ползва, и избраните от него социални услуги;

4. съдействие и консултиране на лицата за избор на подходящи за тях социални услуги.

Насочването може да бъде от дирекция "Социално подпомагане" или от общината.

✓ Дирекцията "Социално подпомагане" извършва насочване за ползване на социални услуги:

1. от деца, родители, семейства и лица, които полагат грижи за деца, в случаите, когато услугите се предоставят като мярка за закрила на детето по реда на Закона за закрила на детето;

2. от лица, поставени под запрещение;

3. от лица в кризисна ситуация, лица, пострадали от домашно насилие, и жертви на трафик;

4. когато услугите се предоставят на областно ниво за лица от цялата страна.

- Всяко лице има право да бъде информирано и консултирано от дирекция "Социално подпомагане" относно социалните услуги, включени в Националната карта на социалните услуги, и услугите в териториалния обхват на дирекцията, които се финансират от общината.
- Насочването за ползване на социални услуги като мярка за закрила на детето в семейна среда се извършва по реда на Закона за закрила на детето.

Как се извършва насочването от дирекция „Социално подпомагане“?

- ✓ Насочването от дирекция "Социално подпомагане" за ползване на специализирани социални услуги, финансирани от държавния бюджет, се извършва по желание на лицето, което то може да заяви в дирекцията по настоящия му адрес устно - на място или по телефон, или писмено, включително по електронен път.
- ✓ Насочването се извършва в срок до 20 дни от заявяването на желанието за ползване на социална услуга.
- ✓ В срок до 3 работни дни от заявяване на желанието се предлага дата и място за провеждане на среща, като те се съгласуват с човека с увреждане.
- ✓ Срещата се провежда в деня, в който лицето е заявило желание за ползване на социална услуга, но не по-късно от 5 работни дни. Срещата може да е в дирекцията, в електронна среда или при желание на нуждаещия се – на мястото, където то пребивава, в случай че не може да бъде организирана среща по друг начин.
- ✓ Информацията на гражданина се предоставя в устен и писмен вид в достъпен за него формат и посредством средства и технологии, улесняващи разбирането ѝ.
- ✓ С цел оказване на съдействие и консултиране за социални услуги, финансирани от държавния бюджет, социалният работник може да поиска представяне на допълнителна информация от лицето, заявило желание за ползване на социална услуга, когато информацията не може да бъде изискана по служебен ред.
- ✓ В случай че лицето, заявило желание за ползване на социалната услуга, е поставено под запрещение, то представя становището на своя попечител или настойник. Ако такова становище не може да бъде представено – се изисква служебно от дирекцията.
- ✓ Въз основа на информация се изготвя предварителната оценка, която удостоверява извършеното насочване от дирекция "Социално подпомагане". Оценката се подписва от социалния работник и от нуждаещия се. Предварителната оценка се предоставя на нуждаещия се незабавно след подписването ѝ. Оценката може да бъде изпратена на нуждаещия се и по електронен път.
- ✓ В случай че нуждаещия се не желае да ползва предложените социални услуги, това се отразява в предварителната оценка.
- ✓ Когато предварителната оценка не съдържа предложение за ползване на социални услуги или на социални услуги, които лицето е заявило желание да ползва, тя може да се обжалва от лицето по реда на Административнопроцесуалния кодекс.
- ✓ Предварителната оценка се представя от лицето на ръководителя на социалната услуга, финансирана от държавния бюджет и предоставяна от избрания от лицето доставчик.
- ✓ Когато лицето е избрало да ползва различни социални услуги, финансирани от държавния бюджет, предоставяни от един или няколко доставчици на социални услуги, то представя оригинал на предварителната оценка на ръководителя на една от социалните услуги, а на ръководителите на останалите услуги предоставя копие от оценката.

✓ При непосредствена опасност за живота на нуждаещите се и на техните деца дирекция "Социално подпомагане" или доставчикът на социалната услуга, която лицето е избрало да ползва, уведомява органите на Министерството на вътрешните работи по местонахождение на услугата.

Как се извършва насочването от общината?

✓ Общината извършва насочване за ползване на социални услуги, които се финансират от държавния и/или общинския бюджет, от всички лица с изключение на тези, за които е изрично предвидено, че насочването се извършва от Дирекциите „Социално подпомагане“.

✓ Насочването за ползване на социални услуги на областно ниво за лица от цялата област се извършва от всички общини от областта съгласно условията, определени в споразумение между общините.

✓ Насочването за ползване на социални услуги на общинско ниво, които се предоставят от една община за лица от други общини, се извършва от общините съгласно условията, определени в споразумението между общините.

✓ Насочването от общината се извършва по желание на лицето, което то може да заяви устно - на място или по телефон, или писмено, включително по електронен път, по настоящия си адрес.

✓ Сроковете и процедурата за извършване на насочването и изготвянето на предварителната оценка са сходни с тези при насочването от дирекцията „Социално подпомагане“.

✓ Предварителните оценки са валидни:

1. за социалните услуги, които се ползват краткосрочно - до един месец от датата на подписването им;

2. за социалните услуги, които се ползват средносрочно и дългосрочно, с изключение на тези за резидентна грижа - до два месеца от датата на подписването им;

3. за социалните услуги за резидентна грижа - до три месеца от датата на подписването им.

✓ При изчисляването на сроковете не се взема предвид времето, през което:

1. лицето е било на болнично лечение;

2. лицето е включено в списъка на чакащите лица за ползване на съответната социална услуга по чл. 79 от Закона за социалните услуги;

3. за ползването на съответната социална услуга са въведени ограничения поради обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка;

4. предварителната оценка е била обжалвана от лицето.

Може ли доставчикът на социалната услуга да откаже предоставянето на услуги?

Налице са няколко възможности, при които доставчикът може да откаже предоставянето на услугата:

----- www.activecitizensfund.bg -----

1. При липса на свободни места:

✓ При невъзможност на избрания доставчик да предостави социалната услуга поради достигнат максимален брой на потребителите лицето има право да бъде включено в списък на чакащите за ползването ѝ, изготвен от доставчика.

✓ Осигуряването на социални услуги за лицата, включени в списъка на чакащите, става съгласно поредността на вписване.

✓ Поредността на вписване не се прилага в случаите на нужда от спешна подкрепа на лица в кризисна ситуация, на лица, пострадали от домашно насилие, и на лица - жертви на трафик.

2. Извън гореизложеното, съгласно чл. 78, ал. 5, т. 1 и 2 от Закона за социалните услуги доставчик на социална услуга, която се финансира от държавния бюджет, може да откаже предоставянето на услуга само когато:

1. не предоставя исканите от лицето социални услуги;

2. след извършване на индивидуалната оценка на потребностите се установи, че чрез социалните услуги, които предлага, не могат да се удовлетворят потребностите на лицето.

3. Доставчикът на социалната услуга, която се финансира от държавния бюджет, е длъжен да:

1. информира дирекция "Социално подпомагане" или общината за избора на лицето и че не може да му предостави исканите социални услуги;

2. информира лицето за всички социални услуги, които доставчикът има право да предоставя;

3. при желание от страна на лицето го информира за търсените от него социални услуги, които се предоставят с финансиране от държавния бюджет.

✓ В случаите по чл. 78, ал. 5, т. 2 от Закона за социалните услуги доставчикът на социалната услуга, която се финансира от държавния бюджет, в срок до 5 работни дни изпраща индивидуалната оценка на потребностите и мотивиран отказ за предоставяне на услугата на дирекция "Социално подпомагане" или общината, извършила насочването, и на лицето, а индивидуален план за подкрепа не се изготвя.

✓ В случаите, при които е издадено направление по Закона за хората с увреждания, индивидуалната оценка на потребностите и мотивираният отказ за предоставяне на социалната услуга се изпращат на дирекция "Социално подпомагане", издала направлението за предоставяне на социални услуги по Закона за хората с увреждания, и на лицето с увреждане.

✓ Отказът може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс от лицето, дирекцията "Социално подпомагане", извършила насочването или издала направлението за предоставяне на социални услуги по Закона за хората с увреждания; общината, извършила насочването.

✓ До приключване на процедурата по обжалването доставчикът на социалната услуга, направил отказа, предлага на лицето тези дейности, чрез които е възможно да бъде подкрепено в рамките на услугата въз основа на изготвената му индивидуална оценка на потребностите.

✓ В случаите, в които отказът за предоставяне на социална услуга не е обжалван, дирекция "Социално подпомагане" или общината до 30 дни от изтичането на срока за обжалване на отказа предприема действия за съдействие на лицето за избор на подходяща за него социална услуга, финансирана от държавния бюджет, като до избора на друга услуга доставчикът, направил отказа, предлага на лицето тези дейности, чрез които е възможно да бъде подкрепено в рамките на услугата въз основа на изготвената му индивидуална оценка на потребностите.

✓ След избора от лицето на друга социална услуга, финансирана от държавния бюджет, доставчикът на тази услуга организира изготвянето на нова индивидуална оценка на потребностите.

Какъв е редът за изготвяне на индивидуалната оценка на потребностите и на индивидуалния план за подкрепа?

✓ Индивидуалната оценка на потребностите и индивидуалният план за подкрепа се изготвят в срок до 20 дни от заявяването на желанието на лицето да ползва социалната услуга от избрания от него доставчик.

✓ Срокът може да е до 30 дни, когато лицето по обективни причини не може да участва при изготвянето на индивидуалната оценка на потребностите и индивидуалния план за подкрепа или когато лицето писмено е поискало удължаване на срока.

✓ При невъзможност на избрания доставчик да предостави социалната услуга поради достигнат максимален брой на потребителите и включването на желаещия в списъка на чакащите – индивидуална оценка на потребностите и индивидуален план за подкрепа не се изготвят.

✓ Оценката включва интервюта, тестове, срещи и интервюта с роднини и близки на лицето, проучване на документи и становища на специалисти, анализ на домашната/семеината среда, наблюдения и/или други методи по преценка на екипа. Оценката се подписва от участващите в нейното изготвяне и от лицето.

✓ Оценката се предоставя незабавно на лицето, а в срок до 5 работни дни се предоставя на дирекция "Социално подпомагане" или на общината – в зависимост кой е направил насочването.

✓ Индивидуалният план за подкрепа се изготвя въз основа на индивидуалната оценка на потребностите от определения екип при доставчика на услугата. Планът се подписва от участващите в изготвянето и от лицето и се предоставя в срока, в който се предоставя и оценката на общината или на дирекцията „Социално подпомагане“ – в зависимост кой е направил насочването.

✓ В индивидуалния план се включват целите, които трябва да се постигнат за удовлетворяване на потребностите на лицето; конкретните дейности съобразно вида и профила на социалната услуга за постигане на целите за удовлетворяване на потребностите на лицето, тяхната продължителност и периодичност, както и лицата, включени в изпълнението им; препоръки за дейности за подкрепа с участието на семейството и близките в домашна среда (в случай на необходимост); мерки за извеждане от социална услуга за резидентна грижа (в случай че лицето ползва социална услуга за резидентна грижа); резултатите, които следва да се постигнат; сроковете за изпълнение на дейностите; други предложения на екипа.

✓ В зависимост от конкретните потребности на лицето и при негово желание в индивидуалния план за подкрепа могат да бъдат включени препоръки за интегрирано предоставяне на подкрепа от различни системи.

✓ В зависимост от конкретните потребности на лицето и неговото семейство и близки и при писмено желание от тяхна страна в индивидуалния план за подкрепа се включват и дейности за подкрепа на семейството и близките на лицето.

✓ При избор на повече от един доставчик на социални услуги се изготвят съгласувани оценки и планове от екип от служители, определени от доставчиците на всички социални услуги, които лицето е избрало да ползва, и с участието на лицето.

✓ Координацията при изготвянето на индивидуалната оценка на потребностите и индивидуалния план за подкрепа се осъществява от определен от екипа доставчик на една или повече от избраните от лицето социални услуги.

Какъв е редът за актуализиране на индивидуалната оценка на потребностите и на индивидуалния план за подкрепа?

✓ Индивидуалната оценка на потребностите и индивидуалният план за подкрепа се актуализират по реда за изготвянето им.

✓ Всяко лице, което ползва социална услуга, може да поиска актуализиране на своите индивидуална оценка на потребностите и индивидуален план за подкрепа.

✓ Искането може да бъде направено:

1. не по-рано от два месеца от подписване на договора за ползване на социалната услуга или от последната актуализация на оценката и плана - при краткосрочно и средносрочно ползване на социални услуги;

2. не по-рано от 4 месеца от подписване на договора за ползване на социалната услуга или от последната актуализация на оценката и плана - при дългосрочно ползване на социални услуги.

✓ В случай че лицето, което ползва социална услуга, не е поискало актуализиране, доставчикът на социалната услуга е длъжен да изготви актуализирана индивидуална оценка на потребностите и актуализиран индивидуален план за подкрепа:

1. не по-късно от 3 месеца от подписване на договора за ползване на социалната услуга - при краткосрочно ползване на социална услуга;

2. не по-късно от 4 месеца от подписване на договора за ползване на социалната услуга - при средносрочно ползване на социална услуга;

3. не по-късно от 6 месеца от подписване на договора за ползване на социалната услуга или от последната актуализация на оценката и плана - при дългосрочно ползване на социална услуга;

4. не по-късно от 12 месеца от подписване на договора за ползване на социалната услуга или от последната актуализация на оценката и плана - при ползване на социална услуга за резидентна грижа за пълнолетни лица.

✓ Извън случаите по чл. 34, ал. 1 индивидуалната оценка на потребностите и индивидуалният план за подкрепа могат да се актуализират и при необходимост.

✓ До 30 дни преди изтичане на срока на договора за ползване на социална услуга доставчикът на услугата изготвя доклад за оценка, с която се установява дали са постигнати резултатите, включени в индивидуалния план за подкрепа на лицето.

Как се сключва договърът за предоставяне на социална услуга?

✓ Доставчикът на социални услуги е длъжен да предостави на лицето, което е избрало да ползва предоставяните от него услуги, проект на договор за ползване на социални услуги.

✓ След постигане на съгласие лицето и/или негов законен представител и доставчикът на социални услуги сключват в писмена форма договор за ползване на социални услуги, като индивидуалният план за подкрепа е неразделна част от него.

✓ Договорът за ползване на социални услуги се прекратява:

1. по взаимно съгласие на страните, изразено в писмена форма;
2. с изтичане на срока на договора;
3. при смърт на лицето;
4. при прекратяване на социалната услуга;
5. при прекратяване на дейността на лицата по чл. 29, ал. 3, т. 2 и чл. 30 от Закона за социалните услуги или при отнемане на лиценза им за предоставяне на социалната услуга;

6. едностранно от лицето със 7-дневно писмено предизвестие, отправено до доставчика на социалната услуга;

7. при постигане на заложените резултати;

8. при общо съгласие между доставчика и лицето за невъзможност за постигане на резултатите, заложен в индивидуалния план за подкрепа на лицето (след извършване на актуализирана индивидуална оценка на потребностите);

9. в случаите по чл. 102, ал. 2 от Закона за социалните услуги.

✓ В случай че при доклада се установи необходимост от продължаване на ползването на социалните услуги от лицето и при желание от негова страна, срокът на действие на договора с доставчика се продължава.

СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ – ПО ОТДЕЛНИ ДЕЙНОСТИ

АСИСТЕНТСКА ПОДКРЕПА

• Асистентската подкрепа е специализирана социална услуга, която включва подкрепа от асистент за:

1. самообслужване;
2. движение и придвижване;
3. промяна и поддържане на позицията на тялото;
4. изпълнение на ежедневни и домакински дейности;
5. комуникация.

• Асистентската подкрепа се предоставя за:

- лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, които нямат определена по съответния ред степен на намалена работоспособност;
- деца с трайни увреждания и пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ, които не ползват асистентска подкрепа, помощ за осигуряване на асистентска подкрепа или за които не се получава помощ за грижа в домашна среда по реда на друг закон.

• Насочването за ползване на асистентска подкрепа, която се финансира от държавния и общинския бюджет, се извършва само от общината, която предоставя услугата.

----- www.activecitizensfund.bg -----

- Общината организира предоставянето на асистентската подкрепа по начин, който да позволи комплексно предоставяне на различните видове социални услуги в домашна среда.
- Асистентска подкрепа не се предоставя на лица, ползващи резидентна грижа, както и за времето, през което се ползва заместваща и целодневна грижа, и за времето на престой в лечебно заведение.
- Асистент е лице, полагащо почасови грижи в домашна среда за лица с трайни увреждания или лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване с цел подкрепа за самообслужване, движение и придвижване, промяна и поддържане на позицията на тялото, изпълнение на ежедневни и домакински дейности и комуникация, като за положената грижа получава възнаграждение.

ПРАВО НА ЗАМЕСТВАЩА ГРИЖА

- Родителите на деца с трайни увреждания, семействата по чл. 26 от Закона за закрила на детето, семействата и лицата, които полагат грижа в домашна среда за пълнолетни лица с трайни увреждания в невъзможност за самообслужване и за възрастни хора в невъзможност за самообслужване, имат право на заместваща грижа.
- Заместващата грижа се предоставя за срок, не по-дълъг от 30 дни в рамките на една календарна година.
- Заместващата грижа може да се предоставя в домашна среда, специализирана среда, в която се осигурява резидентна или дневна грижа, и в домовете на приемни семейства.
- Приемни семейства полагат заместваща грижа само за деца.
- Финансирането на заместващата грижа от държавния бюджет се извършва съгласно стандарта за делегирана от държавата дейност за съответната социална услуга, чрез която се предоставя грижата, или по реда на Закона за закрила на детето в случаите, когато грижата се осигурява от приемно семейство.
- Ако лицата по ал. 1 получават възнаграждение или финансова помощ, финансирани от държавния бюджет, във връзка с полаганата от тях грижа за децата или за други членове на семейството, те не могат да ги получават за срока, в който заместващата грижа се осигурява без заплащане на такси от лицата.

Условия и ред за ползване на заместваща грижа (чл. 54 – 59 от Правилника за прилагане на Закона за социалните услуги)

- Родителите на деца с трайни увреждания, семействата по чл. 26 от Закона за закрила на детето, семействата и лицата, които полагат грижа в домашна среда за пълнолетни лица с трайни увреждания в невъзможност за самообслужване и за възрастни хора в невъзможност за самообслужване могат да заявят желание за ползване на заместваща грижа устно - на място или по телефон, или писмено, включително по електронен път:
 1. в дирекция "Социално подпомагане" по настоящия им адрес - когато желанието е за ползване на финансирана от държавния бюджет заместваща грижа, която се предоставя в специализирана среда за осигуряване на резидентна грижа;
 2. в общината по настоящия им адрес, когато:
 - а) желанието е за ползване на финансирана от общинския бюджет заместваща грижа;

б) желанието е за ползване на финансирана от държавния бюджет заместваща грижа, която се предоставя в домашна среда или в специализирана среда за осигуряване на дневна грижа.

- Насочването, оценката на потребностите и подготовката на плана за подкрепа се извършват по реда на глава втора, раздел I и раздел II (процедурите по насочване, извършване на оценка и план) с участието на лицето, което основно полага грижи, и лицето, за което се иска осигуряване на заместваща грижа.

- В индивидуалния план за подкрепа се включва:

1. график за ползване на заместващата грижа в рамките на периода, за който ще се осигури;

2. начин за ползване на заместващата грижа (целодневно, включително няколко поредни дни, нощна грижа, съботно-неделно, денонощно, включително няколко поредни денонощия, почасово);

3. срок за ползване на заместващата грижа;

4. целите и резултатите, които трябва да се постигнат за удовлетворяване на потребностите на лицето.

- При спешни случаи поради инцидентно възникнала кризисна ситуация в семейството насочването за ползване на услугата, чрез която се осигурява заместваща грижа, се извършва в рамките на деня, в който е направено искането.

- Семействата по чл. 26 от Закона за закрила на детето могат да заявяват желание за ползване на заместваща грижа по реда на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето.

- Осигуряването на заместваща грижа от приемни семейства е по реда на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето и Наредбата за условията и реда за кандидатстване, подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях.

- Заместваща грижа се осигурява при наличие на някое от следните условия:

1. заболяване на лицето, което обичайно полага грижата, без значение дали лечението ще се проведе в домашни условия или в болнично заведение, когато друг член на семейството не може да осигури адекватна грижа за лицето, за което се иска заместваща грижа;

2. необходимост от краткосрочно заместване по семейни причини на лицето, което обичайно полага грижата, когато друг член на семейството не може да осигури адекватна грижа за лицето, за което се иска заместваща грижа;

3. необходимост от осигуряване на лично време на лицето или семейството, което обичайно полага грижата;

4. необходимост от осигуряване на лично време на приемно семейство, при което има настанено дете по реда на Закона за закрила на детето;

5. участие на лицето, което обичайно полага грижата, в различни групи за подкрепа, обучения или други дейности;

6. лицето, за което е заявено желание за осигуряване на заместваща грижа, не ползва социалната услуга, чрез която се осигурява исканата заместваща грижа.

- Заместваща грижа за деца се предоставя само в домашна среда и в специализирана среда, чрез която се осигурява дневна грижа.

- Заместваща грижа за деца в специализирана среда, чрез която се осигурява резидентна грижа, може да се предоставя само за деца с трайни увреждания, които имат нужда от постоянно медицинско наблюдение и медицинска грижа.

ИНТЕГРИРАН ПОДХОД И ИНТЕГРИРАНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

- Чрез Закона се въвежда възможност за интегриран подход при предоставяне на социални услуги.
- Във връзка с това може да е налице координацията и взаимодействието с други системи; координацията и взаимодействието в рамките на системата за социални услуги; предоставянето на интегрирани междусекторни услуги.
- За интегрирано предоставяне на подкрепа от различни системи органите, институциите и доставчиците на услуги, които отговарят за дейностите и услугите за лицето, изготвят съвместен план за предоставяне на подкрепата.
- Интегрираните междусекторни услуги са услуги за подкрепа на лицата чрез дейности от различни сектори в рамките на обща организация и управление.
- От държавния бюджет по реда на Закона за социалните услуги могат да се финансират само интегрирани здравно-социални услуги. Това са услуги за специализирана подкрепа на лицата чрез дейности от сферата на здравните грижи и социалните услуги, които се предоставят в рамките на обща организация и управление. Подкрепата чрез интегрирани здравно-социални услуги се осигурява от медицински специалисти и от специалисти, предоставящи социални услуги.
- Всички доставчици на социални услуги и лечебните заведения могат да предоставят интегрирани здравно-социални услуги.
- Интегрирани здравно-социални услуги могат да се предоставят за:
 1. деца и лица с трайни увреждания;
 2. лица с хронични заболявания;
 3. лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване.

ДРУГИ УСЛУГИ В ОБЩНОСТТА. ОПРЕДЕЛЕНИЯ.

- **"Дневна грижа"** е дейност за осигуряване в специализирана среда на подкрепа индивидуално и в групи за деца и пълнолетни лица с трайни увреждания в рамките на не повече от 4 часа дневно, чрез която се осигурява посрещането на техните ежедневни потребности и свързаните с тях потребности от занимания за развитие на основни умения в зависимост от възрастта и личните нужди на лицата.
- **"Терапия"** е съвкупност от различни дейности за развиване, възстановяване, поддържане или подобряване на социални умения, умения за самообслужване, комуникация, разрешаване на емоционални конфликти, овладяване на поведението, понижаване на тревожността, подобряване на самооценката, възможностите за труд и други, както и социализиращи дейности за лица във висок риск от социално изключване.
- **"Рехабилитация"** е дейност, която има за цел да подобри физическата сила и функционалното здраве на лица с увреждания и лица с проблеми в опорно-двигателния апарат и ставите, както и възстановяване и развитие на сензорните умения на лица с увреждания, извън обхвата на медицинската рехабилитация.
- **"Обучение за придобиване на умения"** е дейност, която се осъществява в специализирана среда или мобилно, за подготовка на деца и пълнолетни лица за придобиване

на умения за самостоятелност, независим живот, самостоятелно справяне с проблеми и затруднения, както и умения за грижа и подкрепа за деца и за зависими от грижа членове на семейството.

- **"Подкрепа за придобиване на трудови умения"** е дейност, която се осъществява в специализирана среда или мобилно, за подготовка и придружаване на лица с трайни увреждания за придобиване на умения за участие в трудови дейности.

ВНИМАНИЕ!!!

- До 31 декември 2021 г. такси за ползване на финансирана от държавния бюджет асистентска подкрепа по Закона за социалните услуги не се заплащат от лицата, които я ползват.

- Лицата, които към датата на влизане в сила на Правилника за прилагане на Закона за социалните услуги ползват финансирани от държавния бюджет социални услуги, продължават ползването им без ново насочване, независимо от настоящия им адрес.

- На лицата, които към датата на влизане в сила на Закона за социалните услуги са заявили желание за ползване на социална услуга и са включени в регистъра на чакащите за настаняване/ползване на социална услуга по отменения чл. 40а от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане, се изготвя предварителна оценка по Закона за социалните услуги за насочването им към подходяща услуга, без да заявяват повторно желание за ползване на социални услуги.

- До 31 декември 2021 г. предварителната оценка за ползване на социални услуги, които се финансират от държавния бюджет, се изготвя само от дирекции "Социално подпомагане" с изключение на социалната услуга асистентска подкрепа по Закона, за ползването на която предварителната оценка се изготвя само от общините.

- До 31 декември 2021 г. всяка дирекция "Социално подпомагане" поддържа списък на чакащите лица за ползване на финансирани от държавния бюджет социални услуги в териториалния обхват на дирекцията с изключение на социалната услуга асистентската подкрепа по Закона, за ползването на която списъкът на чакащите се поддържа от общината.

ТАКСИ ДО ПРИЕМАНЕ НА НОВА ТАРИФА ЗА ТАКСИТЕ ЗА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ

- **Размерът на таксите се определя в процент от дохода на лицата, които ползват социални услуги, както следва:**

1. в домовете за възрастни с умствена изостаналост - 80 на сто;
2. в домовете за стари хора - 70 на сто;
3. в домовете за възрастни хора с психични разстройства - 80 на сто;
4. в домовете за възрастни хора с физически увреждания - 70 на сто;
5. в домовете за възрастни хора със сетивни нарушения - 70 на сто;
6. в социалните учебно-професионални центрове - 50 на сто;
7. в дневните центрове - 30 на сто;
8. за седмична услуга в дневните центрове - 50 на сто;
9. в домовете за възрастни хора с деменция - 80 на сто;
10. в защитените жилища - 50 на сто;

----- www.activecitizensfund.bg -----

11. в преходните жилища - 50 на сто;
12. в наблюдаваните жилища - 30 на сто;
13. в центровете за временно настаняване - 30 на сто;
14. в звената "Майка и бебе" - 30 на сто;
15. в центровете за настаняване от семеен тип - 50 на сто;
16. Център за социална рехабилитация и интеграция - 5 на сто.

- **Таксите се заплащат в непълен размер от лицата, които получават:**

1. добавка по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване;
2. еднократно изплащани допълнителни суми към пенсиите по решение на Министерския съвет;
3. еднократни компенсации към пенсиите или извънредните пенсии;
4. добавки към пенсията на ветераните, доброволците и пострадалите, взели участие в Отечествената война, и на пострадалите при изпълнение на мисиите във военни контингенти на Организацията на обединените нации;
5. допълнителна месечна компенсация към пенсиите на навършилите 75- или 80-годишна възраст;
6. добавка към пенсиите по чл. 9 от Закона за политическа и гражданска рехабилитация на репресирани лица;
7. помощи и средства, получавани по Закона за хората с увреждания;
8. стипендии, получавани по реда на Постановление № 328 на Министерския съвет от 2017 г. за условията и реда за получаване на стипендии от учениците след завършено основно образование (обн., ДВ, бр. 103 от 2017 г.; изм. и доп., бр. 12 от 2019 г.), и финансови средства за джобни разходи, получавани по реда на § 1а от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане;
9. помощи, отпуснати на основание чл. 6, 7, 8, 8д и 10а от Закона за семейни помощи за деца.

- Непълният размер на таксите се определя, като не се включват като доход средствата по ал. 1.

- Такса в размер на 50 на сто от дохода си заплащат лицата, навършили 18-годишна възраст, с изключение на тези, които учат, до завършване на средно образование, но не по-късно от навършване на 20-годишна възраст, когато продължават да ползват социални услуги в домовете за деца.

- Такса в размер на действителните месечни разходи за издръжка на едно лице, настанено в специализирана институция или социална услуга в общността от резидентен тип, заплащат лицата, които:

1. имат вземания, влогове, дялови участия и ценни книжа, чиято обща стойност надхвърля 500 лв.;

2. имат сключен договор за предоставяне на собственост срещу задължение за издръжка и/или гледане;

3. са прехвърлили срещу заплащане собствеността върху недвижим имот и/или идеални части от него през последните 5 години и общата стойност на сделките надвишава 60-кратния размер на гарантирания минимален доход за съответния период;

4. са прехвърлили чрез договор за дарение собствеността върху недвижим имот и/или идеални части от него през последните 5 години.

----- www.activecitizensfund.bg -----

- Действителните месечни разходи включват месечните разходи за храна, постелен инвентар и облекло, перилни и хигиенни материали, разходи за разнасяне на храната, както и съответната част от общите разходи за електрическа и топлинна енергия, вода, канализация и битови отпадъци, намалени с даренията и завещанията от местни и чуждестранни физически и юридически лица.
- Таксите не могат да надвишават действителните месечни разходи за издръжка на едно лице.

ДРУГИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ. НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ГРИЖИ В ДОМАШНА СРЕДА“ /ПРОГРАМАТА/

- ✓ Целевата група по Програмата са:
 - Хора с от 80 до 89,99 на сто степен на трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане с определена чужда помощ;
 - Хора на възраст над 65 г. в невъзможност за самообслужване, които не са освидетелствани по съответния ред от органите на медицинска експертиза в Р България [5].
- В Програмата е дадена и дефиниция на „хора на възраст над 65 г. в невъзможност за самообслужване, които не са освидетелствани по съответния ред от органите на медицинската експертиза в Р България“. Това са лица, които:
- са навършили 65 г. възраст към момента на подаване на заявлението за включване в Програмата
 - живеят сами и/или нямат близки и роднини, които да им оказват подкрепа
 - са в невъзможност за самообслужване и не могат самостоятелно да задоволяват своите ежедневни потребности от битов характер (пазаруване, приготвяне на храна, хранене, поддържане на лична хигиена и хигиена на дома).
- Отделно от това са въведени и допълнителни условия за хората, които имат нужда от подкрепа и които желаят да ползват услугите по Програмата:
- месечният доход на член от семейството за предходния месец, преди месеца на подаване на заявлението-декларация, е равен или по-нисък от 5 кратния размер на гарантирания минимален доход (ГМД), определен с Постановление на Министерски съвет
 - да не са регистрирани като еднолични търговци и да не са собственици на капитала на търговско дружество
 - да нямат сключен договор за предоставяне на собственост срещу задължение за издръжка и/или гледане, това изискване не се прилага в случаите, когато поелите задължения за издръжка и/или гледане са учащи се, безработни, в нетрудоспособна възраст или хора с увреждания
 - да не са прехвърляли чрез договор за дарение през последната една година собствеността върху жилищен, вилен, селскостопански или горски имот и или идеални части от тях
 - да не са прехвърляли жилищен, вилен, селскостопански или горски имот и/или идеални части от тях срещу заплащане през последната една година, като общата стойност на сделките не надвишава 60-кратния размер на ГМД
 - не са включени в механизма лична помощ
 - да не ползват целодневно дейности, свързани с осигуряването на грижа в домашна среда на друго основание и/или финансирани по други финансови механизми, програми и проекти.

✓ Съгласно приетите правила общинските администрации желаещите да се включат в Програмата или техен законен представител подават в общинската администрация по настоящ адрес заявление-декларация за ползване на услугите по Програмата. Общинските администрации изпращат в съответната дирекция „Социално подпомагане“ заявлението за извършване на проверка за наличието на условия за включване в Програмата. След проверка от социалната служба и изпратена информация за всеки кандидат-потребител, общинските администрации следва да извършват индивидуална оценка на потребността от персонални грижи в домашна среда, по критерии, утвърдени от кмета на съответната община. Въведено е условие за един потребител продължителността на предоставяните персонални грижи да не може да надхвърля 4 часа дневно.

✓ След извършване на оценките общините е необходимо да представят в съответната дирекция „Бюро по труда“ заявка-спецификация за необходимия брой работни места, придружена със списък на одобрените кандидат-потребители и адресите на обслужваните от тях лица.

✓ Дирекциите „Бюра по труда“ насочват подходящите безработни лица и след одобрението им от общината и обгрижваното лице, сключва договор с работодателя за изплащане на средства от държавния бюджет за всяко безработно лице, наето по реда на Програмата за работа по трудов договор на пълно или непълно работно време. Самият трудов договор се сключва между кмета на общината и безработния гражданин.

✓ Гражданите, които следва да полагат грижи за хора с увреждания, са назначавани на длъжност „Домашен помощник“.

✓ В случаите, когато поради финансов недостиг не могат да бъдат удовлетворени заявленията на всички потенциални потребители, отговарящи на горепосочените условия, включването в Програмата се осъществява по реда на подаването на заявленията.

✓ Програмата е с продължителност до 31 декември 2020 г., като на основа на мониторинга и оценката за изпълнение на Програмата е предвидена възможност да се предложи продължаване срока на нейното действие.

ДРУГИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ. СПЕЦИАЛИЗИРАНО ТРАНСПОРТНО ОБСЛУЖВАНЕ ЗА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ В СОФИЯ

Специализираното транспортно обслужване се предоставят от дирекция "Транспорт" и "Лозана" ЕАД.

Потребители могат да бъдат трудноподвижни лица с 90 и над 90 % намалена работоспособност/вид и степен на увреждане с чужда помощ, с адресна регистрация на територията на Столична община.

Срок и такси на изпълнение на услугата:

Вид услуга	Срок	Такса
Обикновена	5 дни	1 лв. за 1 курс (същата такса заплащат и личните придружители на трудноподвижните лица)

Условия и ред:

Документите се подават в Бюрата за социални услуги (БСУ) към Дирекция „Интеграция на хора с увреждания, програми и проекти” (по местоживеене).

Необходими документи:

1. Заявление (по образец от БСУ);
2. Експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК (ксерокопие и оригинал за справка);
3. Акт за раждане на деца до 14 г. (ксерокопие и оригинал за справка);
4. Пълномощно (ксерокопие и оригинал за справка).

След проверка, правоимащите лица се включват в списък, който се предоставя на Дирекция „Транспорт” и „Лозана” ЕАД.

Ползването на специализирано транспортно обслужване от включените в списъка правоимащи лица, се осъществява въз основа на заявка от лицето, подадена на някои от следните телефони към „Лозана” ЕАД или Дирекция „Транспорт”:

Тел. за заявки към „Лозана” ЕАД: 948 60 16; 0896 752725

Тел. за заявки към Дирекция „Транспорт”: 0800 20 720 (безплатно)

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ В ПОДКРЕПА НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ ПО ВРЕМЕ НА COVID-19

На сайта на Националното сдружение на общините в Република България са публикувани телефоните, на които самотни и болни възрастни хора могат да получат подкрепа от общините за закупуване на необходимите им лекарства, храна, както и за заплащане на битови сметки.

Линкът към общините е:

<https://www.namrb.org/dostavka-na-chrani-i-medikamenti-po-domovete-za-vazrastni-chora>

За Столична община телефонът е: 02 904 13 97.

II. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА АСИСТЕНТСКА ПОДКРЕПА ПО ЗАКОНА ЗА ЛИЧНАТА ПОМОЩ

Законът за личната помощ /ЗЛП/ е в сила от 1 януари 2019 г. На 4 декември 2020 г. са приети изменения в нормативния акт, в сила от 1 януари 2021 г.

С настоящия материал ще бъде представен ЗЛП с приетите изменения и Наредба № РД-07-7 от 28 юни 2019 г. за включване в механизма лична помощ, издадена от министъра на труда и социалната политика.

Със ЗЛП се уреждат условията и редът за предоставянето и ползването на лична помощ от хора с трайни увреждания. Чрез нормативния акт се цели подпомагане на хората с трайни увреждания да упражняват основните си права, да имат възможности за избор, независим живот, активно включване и участие в обществото и достъп до услуги и дейности.

Възможни ползватели по механизма:

1. Човек с трайно увреждане с установени вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност с определена чужда помощ (това обхваща възрастните и децата с право на чужда помощ);

2. дете с 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност без определена чужда помощ.

- Ползвател на лична помощ може да е дете с трайно увреждане, за което се получава месечна помощ по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца, или лице, което получава добавка за чужда помощ по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване.

- Ползвател на лична помощ може да бъде и потребител на социални услуги с изключение на социалните или интегрираните здравно-социални услуги за резидентна грижа.

- Ползвател на лична помощ може да бъде и чужденец с трайно увреждане, който има разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, чужденец с трайно увреждане, на когото е предоставено убежище, статут на бежанец или хуманитарен статут, чужденец с трайно увреждане, ползващ се от временна закрила, и лице, за което това е предвидено в международен договор, по който Република България е страна, при условие че степента на трайно намалена работоспособност или видът и степента на увреждане са определени по реда на действащото законодателство в Република България и отговаря на изискванията за получаване на добавка за чужда или месечна помощ по чл. 8д, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца.

Максимален брой часове, финансирани от държавния бюджет за ползване на личната помощ

Максималният брой часове, финансирани от държавния бюджет за лична помощ, са до 168 часа месечно, или до 8 часа грижа на ден за ползвател.

Права на ползвателите

- Ползвателят на лична помощ, упълномощеното от него лице или законният представител имат правото да избират асистентите; да участват в договарянето на условията на заетостта; да участват в управлението и контрола на вида и времетраенето на положения труд; да уведомяват писмено доставчика на лична помощ за конфликт с асистента.

- В случаите, при които ползвател на лична помощ е малолетен или поставено под пълно запрещение лице, той се представлява от законния му представител, а когато е

----- www.activecitizensfund.bg -----

непълнолетен или поставено под ограничено запрещение лице, се иска съгласието на законния му представител.

Определящо за ползването на личната помощ е едновременното наличие на пет предпоставки:

- ✓ Определено право на чужда помощ в експертните решения на хората с увреждания;
- ✓ Извършена оценка на потребностите по Закона за хората с увреждания (ЗХУ) и издадено направление за ползване на механизма лична помощ с брой часове;
- ✓ Подадено заявление-декларация от човека с увреждания за включване в механизма, подадено в общинската администрация по настоящия му адрес.
- ✓ Изричен отказ от добавката за чужда помощ по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване /КСО/ или в случаите, при които ползвател на лична помощ е дете с увреждане, за което се получава месечна помощ по чл. 8д, ал. 5, т. 2 от Закона за семейни помощи за деца /ЗСПД/ – отказ от сума в размер до 380 лв. от помощта.
- ✓ Определяне на личен асистент, който да полага грижи за човека с увреждане.

В следващите абзаци посочените предпоставки ще бъдат разгледани накратко по отделно.

Определено право на чужда помощ в експертните решения на хората с увреждания

Съгласно чл. 61, ал. 1, т. 2 във връзка с чл. 68 от Наредбата за медицинската експертиза (в сила от 27.06.2017 г., приета с ПМС № 120 от 23.06.2017 г., обн. ДВ. бр.51 от 27 юни 2017 г.), чуждата помощ се определя от Териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК)/Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК) на лица, които не са в състояние да се обслужват самостоятелно при задоволяване на ежедневните си потребности. Потребността от чужда помощ се установява при степен на трайно намалена работоспособност (степен на увреждане) над 80 на сто ТЕЛК и НЕЛК, докато при децата чужда помощ може да се определи и при степен на увреждане под 90 на сто в зависимост от естеството на заболяването и възможността за отглеждането им извън семейството (ясла, детска градина, училище и други).

Извършена оценка на потребностите по Закона за хората с увреждания и издадено направление за ползване на механизма лична помощ с брой часове

- В Закона за личната помощ се препраща към индивидуалната оценка на потребностите, извършвана по Закона за хората с увреждания.
- Броят на часовете за лична помощ се определя в направлението по чл. 25, ал. 2 от Закона за хората с увреждания въз основа на четири степени, както следва:

1. първа степен на зависимост – до 15 часа месечно право на лична помощ;
2. втора степен на зависимост – до 42 часа месечно право на лична помощ;
3. трета степен на зависимост – до 84 часа месечно право на лична помощ;
4. четвърта степен на зависимост – до 168 часа месечно право на лична помощ.

----- www.activecitizensfund.bg -----

- Компетентен орган да изготви оценката е специализираният отдел в дирекциите "Социално подпомагане" към Агенцията за социално подпомагане по настоящ адрес на човека с увреждания.
- Право да подадат заявление-декларацията за оценка на потребностите са човека с увреждане или упълномощено от него лице; родителя (осиновителя), настойника или попечителя на човек с увреждане; лице, на което са възложени грижи за дете с увреждане по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето; ръководителя на социалната или интегрираната здравно-социална услуга за резидентна грижа, която ползва дете с увреждане; директора на дирекция "Социално подпомагане" към Агенцията за социално подпомагане при самосезиране.
- Към заявление-декларацията задължително се представя и самооценка на човека с увреждания за затрудненията в домашни условия и извън тях по образец.
- Чрез формуляра за оценка се установяват и нуждите на човека с увреждания от предоставяне на лична помощ, съобразно Методиката за извършване на индивидуална оценка на потребностите от подкрепа за хората с увреждания.
- Въз основа на заключенията в оценката органът за социално подпомагане издава направление за предоставяне на лична помощ с определен брой часове. Направлението може да се обжалва по реда на Административно процесуалния кодекс.
- Срокът на валидност на оценката на потребностите е обвързан със срока на експертното решение за определяне процента на трайно намалената работоспособност или вида и степента на увреждане. Единствено при пожизнените експертни решения срокът на валидност на оценката е 5 години. Гражданите с определени вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто, установени след навършване на възрастта за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване, както и гражданите с намалена работоспособност, навършили възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване в срока на решението на ТЕЛК (НЕЛК), се приемат, че имат пожизнени експертни решения. Това означава, че и техните индивидуални оценки на потребностите имат 5-годишен срок на валидност.

Подадено заявление-декларация от човека с увреждания за включване в механизма, подадено в общинската администрация по настоящия му адрес.

- Нуждаещият се от ползване на лична помощ следва да подаде лично, чрез упълномощено от него лице или чрез законния си представител заявление-декларация по образец пред общинската администрация по настоящия му адрес. Към заявление-декларацията се прилага и направлението за ползване на личната помощ с определения брой часове по чл. 25, ал. 2 от ЗХУ. В заявлението лицето декларира, че не получава друга подкрепа за задоволяване на същите потребности.
- Документите могат да се подават с писмо с известие за доставяне (обратна разписка) чрез лицензиран пощенски оператор или по електронен път съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ, L 257/73 от 28 август 2014 г.), и на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги. При доказана с медицински документ необходимост за хора със сериозни увреждания и невъзможност за придвижване, без близки, документите може да се приемат и в дома на човека с увреждане.

----- www.activecitizensfund.bg -----

- Срокът за разглеждане на документите от общинската администрация и проверка за съответствие с изискванията на закона е 7-дневен от постъпване на документите или от отстраняване на констатираните на непълноти в документите. В рамките на този срок кметът на общината подготвя сключването на споразумение между ползвателя, асистента и доставчика.

Изричен отказ от добавката за чужда помощ по чл. 103 от КСО или в случаите, при които ползвател на лична помощ е дете с увреждане, за което се получава месечна помощ по чл. 8д, ал. 5, т. 2 от ЗСПД – отказ от сума в размер до 380 лв. от помощта.

- Важно условие за включване в механизма лична помощ е изричното съгласие в заявление-декларацията на човека с увреждания добавката за чужда помощ по чл. 103 от КСО да не се получава повече от нуждаещия се от асистентска подкрепа, а да се превежда от Националния осигурителен институт на Агенцията за социално подпомагане и да се изплаща като част от възнаграждението на личните асистенти.

- По сходен начин е уреден въпросът при децата с увреждане, за които се получава месечна помощ по чл. 8д, ал. 5, т. 2 от ЗСПД. В тези случаи сума в размер до 380 лв. от помощта, като конкретният размер съответства на определения брой часове в индивидуалната оценка на потребностите, се превежда за изплащане на възнаграждението на асистента.

Определяне на личен асистент, който да полага грижи за човека с увреждане.

Още при подаването на заявление-декларацията в общината по настоящ адрес кандидатът за ползвател има право да посочи асистент и асистент-заместник.

Асистентът следва да не е поставен под запрещение; да не е осъждан за умишлено престъпление от общ характер и спрямо него като извършител на домашно насилие да не са налагани мерки за защита по Закона за защита от домашното насилие. Това означава, че може да е с увреждане и да е пенсионер (да е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване).

С последните изменения, в сила от 1 януари 2021 г., се дава възможност на доставчика на лична помощ да поставя и други изисквания към асистентите по своя преценка в зависимост от потребностите на ползвателя.

Кандидатите за асистенти могат да предоставят документи, удостоверяващи успешно преминал курс на обучение за асистент, или документ, удостоверяващ наличието на подходящо образователно и/или квалификационно равнище. При възможност от страна на доставчика, може да се провежда въвеждащо обучение на кандидатите за асистенти.

Редът и срокът за предоставяне и ползване на личната помощ, както и правата и задълженията на страните се определят в споразумение между ползвателя, асистента и доставчика на лична помощ, въз основа на което се сключва трудов договор между доставчика на лична помощ, в качеството на работодател, и избрания асистент (работник), при спазване на действащите правила и норми. Споразумението се сключва за срока на издаденото направление за предоставяне на лична помощ.

Предвидено е, че изпълнението на задълженията по трудовия договор на асистента започва от 1-во число на месеца, следващ месеца на сключване на договора. Договорът на асистент-заместника е от датата, определена в договора за начало на неговото изпълнение.

Асистентите получават възнаграждение, като часовата ставка се определя въз основа на коефициент 1,4 от размера на минималната часова работна заплата, установена за страната за съответната година; социално осигурителните и здравноосигурителните вноски за сметка на работодателя, ако асистентът не е осигурен на друго основание, и допълнителното трудово възнаграждение за трудов стаж и професионален опит.

Възнаграждението на асистента се определя въз основа на отработените часове за един календарен месец чрез отчет, представен на доставчика на личната помощ и се изплаща до 20-то число на месеца, следващ отчетния.

До 31 декември 2021 г. коефициентът на часовата ставка за положен труд е 1,2. За 8-часов работен ден възнаграждението ще бъде 780 лв. на месец.

Материалът е изготвен от Иван Дечев, експерт в проекта „Овластяване на хора с редки болести“.

„Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение „Българска Хънтингтън Асоциация“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“